

Marthaler laat je de tijd voelen

Theater

Maeterlinck

▶ Marthaler herstructureert werk Maeterlinck rigoureux.

▶ Eindeloze herhalingen veroorzaken merkwaardige roes.

GENT De naaimachines snorren onophoudelijk. Soms hapert er één een beetje, opeens lijkt een ander veel meer herrie te maken dan de rest. Soms is er een naaister drukker doende dan haar collega's, even later is er eentje met het hoofd niet helemaal bij de arbeid, maar al met al gaat het naaiwerk gestaag door, kunnen we wel zeggen. In een akelige hal met bladderende muren waar geen daglicht ooit doordringt en grote lampen een heilig licht verspreiden.

Het hoger personeel zit niet op de naaivloer, uiteraard. De baasjes scharen er in een ongemakkelijk carré omheen; evenzogoed gevangen als de vrouwen achter de machines, maar nèt met dat ietsje meer macht dat in dit soort droeve omstandigheden direct corrumpeert. Een van hen loopt naar een spiegel aan de wand en strijkt zich over het kalende hoofd. Gedurende, ja hoe lang zal het zijn? Een mensenleven? Die gehele episode, de introductie van de voorstelling *Maeterlinck*, duurt zeker een half uur. En je zit ademloos te kijken. Marthaler.

Christoph Marthaler (1951), de Zwitserse regisseur die in Europa zijn naam heeft gevestigd met eigenzinnig werk dat ook in Nederland goed is ontvangen; zijn ensce-nering van *Die schöne Müllerin* in het Holland Festival 2003 zorgde voor verrassing, en ook het latere *Seemannslieder*, een voorstelling met ZT Hollandia, (heel) losjes gebaseerd op Heijermans *Op hoop van zegen*, was een succes.

Wat doet Marthaler: hij regisseert in de geëst van het origineel. Rigoureux, en op zijn manier haalt hij het werk overhoop om het te herstructureren. Muziek is heel belangrijk, nu ook weer, maar altijd weer anders; wie destijds in 2003 dacht een lekker moppie molenaarsromantiek te kunnen meepikken, zat mis. Zijn *Müllerin* was ontwrichtend bijna, geestig - en toch gezinszins een Schubertschrobbering.

Marthaler doet het weer, en nu met de Gentse veelkunner en Nobelprijswinnaar literatuur Maurice Maeterlinck (1862-1949). Laat overigens meteen gezegd zijn: Marthaler doet het niet alleen. Hij heeft een fijne cast bij elkaar, met

acteurs van NTGent en Toneelgroep Amsterdam, de clubs die hem uitnodigden. Samen met acteurs en musici met wie hij vaker werkt, maken ze van het Maeterlinck-materiaal theater dat blijft.

Tegen het bijna pijnlijk realistische decor van Anna Viebrock zien we het ontluisterend bestaan van de ploeterende klasse. Geen plot: alleen flarden uit mensenlevens die zich aaneenrijgen. Een gesprekje over niets, een dromerijtje, een lied over een beter leven, pech met de machines, een onfrisse affaire met de baas.

Dag in, dag uit, jaar in jaar uit, monotonie, machteloosheid, en straks ben je dood. Het kan de vorige eeuw zijn. Maar eigenlijk ook nu.

Marthaler neemt de tijd, hij doet je de tijd voelen. Gesprekken worden herhaald, situaties worden herhaald, muzikale thema's worden herhaald - sleur en weemoed gethematiseerd.

Als publiek raak je in een merkwaardig soort roes, overspoeld door klanken van Debussy en Satie, en de vervreemdende teksten van Maeterlinck, die prachtig passen in deze context - nieuw en toch ook niet.

Heel mooi om te zien is hoe de acteurs langzaam maar zeker hun personages kneden tot types die ertoe doen binnen de voorstelling. Ze maken zich stuk voor stuk los uit de grijzigheid, al is het maar héél even, ze treden soms zelfs kort op de voorgrond; je gaat ze volgen.

Het foute baasje van Steven Van Watermeulen is geweldig met zijn tics en ijdelheden, Wine Dierickx zo aandoenlijk met haar dromen en haar woede, Hadewych Minis stoer en verslagen tegelijk, Frieda Pittoors onverzettelijk maar ook moe.

Mooie momenten scheppen ze zo, grappige ook, als een onnodig drukkelijk gebaar: het leven is soms heus wel om te lachen - en, inderdaad, vaak ook niet. 'Zoals iedereen heet ik Georgette', zegt dan iemand. Ik ook, zegt de rest. En daar ben je ineens weer terug bij de massa, en ze grimast en grijnst als een Ensor-schilderij.

Op gegeven moment drijft Marthaler het haast te ver, nog een herhaling, wrevel ligt op de loer, het kan er bijna niet meer bij, het is genoeg geweest - maar het is consequent.

Niet makkelijk misschien, maar de moeite waard, je moet er doorheen. Voor het prachtige slotbeeld. Ook.

Maeterlinck door NTGent en Toneelgroep Amsterdam. NTGent schouwburg, 14 maart.

In Nederland vanaf 30 maart (Stadschouwburg Utrecht). www.ntgent.be.

Karin Veraart

